

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se
Ert datum: 2025-03-04
Er referens: Fi2025/00457

Vår referens: Dnr 25-2896

Remissvar avseende AI-kommissionens slutbetänkande Färdplan för Sverige, SOU 2025:12

Post- och telestyrelsen (PTS) har enligt 1 § förordningen (2007:951) med instruktion för Post- och telestyrelsen ett samlat ansvar inom postområdet och området för elektronisk kommunikation.

PTS ansvarar sedan januari 2024 för samverkansplattformen Digitalidag, som syftar till att inspirera alla människor till att vilja och kunna vara digitalt delaktiga i samhället.

Med utgångspunkt i myndighetens ansvarsområde samt som förvaltningsmyndighet har PTS följande synpunkter på förslaget.

Sammanfattning

PTS delar AI-kommissionens bedömning att data av bra kvalitet är en förutsättning för utvecklingen av AI. Vi välkomnar också att AI-kommissionen uppmärksammat behov av en kompetenshöjning inom AI, till exempel genom förslaget till en ökad satsning på folkbildning inom AI. PTS är även positiv till satsningar på innovation inom såväl privat som offentlig sektor.

PTS ser dock behov av ytterligare förtydligande kring flera av de specifika förslagen som myndigheten i grunden är positiva till. Till exempel förtydliganden kring

ansvarsfördelning, alternativa lösningar och synergier med redan existerande strukturer. PTS lämnar ytterligare kommentarer kring detta under de enskilda förslagen.

PTS är negativ till utredningens bedömning att bredda AI-verkstaden till "en ingång". PTS anser att AI-verkstaden ska fokusera på att verka för en kärninfrastruktur för AI-lösningar för offentlig sektor. En väg in, AI-hubb, etc., bör därför utredas vidare separerat från AI-verkstaden. PTS redogör utförligare för myndighetens ställningstagande under avsnittet *PTS kommentarer på utredningsförslagen*.

PTS kommentarer till de enskilda förslagen följer strukturen i *Bilaga A Förslagslista* i betänkandets *Bilaga 2*.

PTS kommentarer till konsekvensutredningen

PTS lämnar kommentarer på de områden som har en nära koppling till PTS ansvar och uppdrag. I övrigt avstår vi från synpunkter.

Avsnitt 1.2 Problemet som ska lösas

Avsnitt 1.2.1 Problemformulering

PTS instämmer i den övergripande problemformuleringen och i synnerhet beskrivningen av AI som en systemövergripande teknologi som förväntas påverka och redan påverkar samhället som helhet.

Vi vill i detta sammanhang särskilt lyfta problemet kring en ojämn fördelning av kompetens och förmåga att tillgodogöra sig nyttorna och undvika riskerna med AI, på såväl individnivå som på organisatorisk nivå.

När det gäller området elektroniska kommunikationer vill PTS även tillägga att t.ex. illvillig användning av AI-tekniken vid telefonbedrägerier och andra cyberbrott troligen kan komma att öka och ytterligare åtgärder för att motverka detta i så fall bör vidtas.

Avsnitt 1.2.2 Målbild

PTS har svårt att utläsa en tydlig målbild annat än att de lagda förslagen ska stärka Sveriges ekosystem runt AI, genom kraftfulla åtgärder som ska komma snabbt. Målbilden sägs baseras på den samlade effekt som förslagen kommer att få, men utan en bedömning av denna samlade effekt. PTS delar dock uppfattningen att en sådan bedömning svårligen låter sig göras, i synnerhet med tanke på områdets komplexitet.

I det fortsatta arbetet är det därför av yttersta vikt, anser PTS, att målbilden konkretiseras och operationaliseras. De KPI:er som föreslås i *Bilaga B* är en bra utgångspunkt, men bör kompletteras med bland annat indikatorer för bred spridning av och kompetenshöjning inom AI i samhället som helhet.

Avsnitt 1.2.3 Nollalternativ och alternativa lösningar

PTS instämmer i beskrivningen av nollalternativet. Vad avser alternativa lösningar delar PTS uppfattningen att beroenden mellan åtgärdsförslagen kan medföra att en partiell implementering kan leda till begränsad effekt, även för de enskilda förslagen. PTS bedömning är dock att färdplanen tydligare behöver beskriva dessa beroenden och vilka förslag som kan genomföras med relativt sett liten resursinsats och på så sätt leda till stor marginalnytta. Vissa enskilda förslag bör dessutom utredas ytterligare för att se om alternativa lösningar kan leda samma eller större effekt. AI-verkstaden som en väg in är ett exempel på sådant förslag.

Avsnitt 1.3 Vilka berörs av kommissionens förslag

Avsnitt 1.3.2 Konsekvenser för arbetstagare och befolkningen i stort

PTS instämmer i att satsningarna som föreslås kan innebära både möjligheter och utmaningar för arbetstagare, men även för befolkningen i stort. Som AI-kommissionen noterat kommer AI-utvecklingen att innebära konsekvenser även utan de satsningar som föreslås. PTS är därför positiva till de satsningar på folkbildning som avsnittet berör.

PTS vill dock betona att den utveckling som beskrivs i stor utsträckning sker även utanför offentlig sektor, vilket avsnittet har tyngdpunkt på. Samhället i övrigt kommer att kännetecknas av digitala tjänster och AI-lösningar. Kompetenslyftet bör därför ha en bred ansats.

Avsnitt 1.3.3 Konsekvenser för staten

PTS noterar att utredningen begränsat sin analys till de myndigheter som explicit nämns i Färdplanen, men konstaterar samtidigt att PTS saknas bland de nämnda myndigheterna.

PTS föreslås, tillsammans med folkhögskolorna och Mediemyndigheten, få en förstärkning av medel för folkbildning. Konsekvensutredningen bör därför inkludera PTS med avseende på detta. Vi lämnar utförligare synpunkter om det specifika förslaget under rubriken *Förslaget Mer AI-kunskap i folkbildningen* nedan.

Avsnitt 1.3.5 Konsekvenser för företagen

PTS vill här lyfta behovet av att även särskilt inkludera små- och medelstora företag i de satsningar på kompetenslyft för alla som föreslås, i tillägg till de förslag som inkluderas i konsekvensbeskrivningen.

Avsnitt 1.4 Kostnadsmässiga konsekvenser

Avsnitt 1.4.4 AI-verkstad för offentlig sektor

PTS är positiva till en kärninfrastruktur för AI i offentlig sektor, men har inte kunnat bedöma rimligheten i kostnadsberäkningen. PTS konstaterar dessutom att flera förslag i *Bilaga 2* refererar till AI-verkstaden genom formuleringar liknande "...inom ramen för AI-verkstaden...". PTS vill i det fortsatta arbetet se en tydlig distinktion mellan kärninfrastruktur, rådgivning, folkbildning, AI-hubb, etc, för att skapa en tydlighet i olika uppdrag och uppgifter till myndigheter och andra aktörer.

Avsnitt 1.4.5 Medfinansiering för Digital Europe-projekt

PTS vill under denna punkt lyfta att ytterligare program under nästa programperiod, där innehållet i dag är okänt, kan komma att vara nödvändiga att medfinansiera. Utöver Digital Europe kan motsvarigheten till Programmet för ett sammanlänkat Europa (CEF2) vara relevant för medfinansiering även i ett AI-perspektiv. PTS föreslår därför att frågan om medfinansiering ges ett bredare anslag och kopplas till EU:s fleråriga budgetram (MFF) snarare än till specifika program.

Avsnitt 1.5 Övriga överväganden

Avsnitt 1.5.2 Informationsinsatser

PTS delar AI-kommissionens bild att för att nå en framgångsrik implementering ska ansvariga myndigheter genomföra väl utarbetade informationsinsatser. PTS anser att insatser som är avsedda för allmänheten med fördel kan ske i samband eller i samverkan med Digitalidag.

PTS kommentarer på utredningsförslagen i Bilaga 2

PTS har lämnat kommentarer och synpunkter på de förslag som har en direkt eller nära koppling till myndighetens ansvar, uppdrag och verksamhet. I övrigt avstår PTS från att lämna synpunkter.

Området Telekom

Telekomsektorn beskrivs av AI-kommissionen vara en grundförutsättning för det digitala samhället och sektorns betydelse ökar på grund av AI. Realtidsöverföringar av data innebär stora vinster för samhället, vilket exemplifieras på olika sätt. Även i framtiden kommer digitala lösningar och smarta system ställa krav på låg fördröjning, så kallad "low latency". Sammantaget innebär användandet av AI att snabb och stabil uppkoppling blir avgörande på många sätt. För företagen kommer det vara en konkurrensfördel och möjligheten till bra uppkoppling är avgörande för var företag lokaliseras. Därför är det också en viktig del för att utjämna ekonomiska förutsättningar och demokratiskt deltagande, vilket gör att AI-kommissionen ser det som positivt att PTS har i uppdrag att utreda hur stöd kan utformas för geografiska områden där det saknas förutsättningar för kommersiell utbyggnad av mobil täckning och kapacitet.

Bakgrundsargument inom området telekom och PTS kommentarer på dessa

AI-kommissionen beskriver att vi i framtiden inte nödvändigtvis kommer vara beroende av lokalt WiFi, eftersom moderna mobilnät erbjuder högre säkerhet och tillförlitlighet. Orsaken är att mobilnäten är designade för att stödja samhällskritiska tjänster, med kontinuerlig övervakning av operatörerna och granskning av myndigheter som PTS. Detta leder till att säkerheten integreras i systemet från början snarare än att läggas till i efterhand.

PTS kommentar: Mobila användare använder huvudsakligen WiFi framför mobil data. Det finns en viss trend mot att det blir mindre WiFi inomhus, men det är tveksamt om det har att göra med behov av den högre säkerhet och tillförlitlighet som mobil data ger. Att mobilnät till högre grad används på offentliga platser som bibliotek bedöms främst bero på att många har mer surf i sina abonnemang så det inte finns behov av lokala WiFi, dvs. inte av anledningen att mobilnäten erbjuder högre tillförlitlighet och säkerhet vilket beskrivs i färdplanens fotnot 15. Företag bedöms använda WiFi mot bakgrund av kostnadseffektivitet och av kontrollmöjligheten i ett internt WiFi-nätverk. Det är inte heller uppenbart att mobilt internet har högre tillförlitlighet eftersom redundans krävs, oavsett om det är trådbundet eller mobilt. Nätet är bara så bra som det är designat för. Om redundans stärks för att hantera fel i utrustning och avbrutna förbindelser så bli nätet mer robust eller om man inför reservkraft för alla noder efter

vägen så höjs också robustheten i leverans av tjänster. Det är dock inte specifikt för en teknik.

En annan potentiell orsak till att fast uppkoppling i högre utsträckning används inne, och så kommer fortsätta göras, är att det skulle behövas dyrare mobilabonnemang med fri surf för att utnyttja mobil uppkoppling hela tiden. Om fast uppkoppling kompletteras med ett 5G-inomhusnät skulle dessa abonnemang också vara dyrare – eftersom mycket god täckning krävs inomhus för att kunna kallas substitut.

Vidare säger AI-kommissionen i sitt betänkande att Sverige har ett relativt välutbyggt fibernät. Dessvärre står sig Sveriges mobilnät sämre i en internationell jämförelse, menar AI-kommissionen. Utbyggnad av 5G har gått snabbare i USA och Asien än i Sverige. Enligt GSMA:s 5G konnektivitetsindex beskrivs att Sverige är på plats tjugoett samtidigt som våra grannar Norge, Finland och Danmark hör till de sju bästa i världen.

PTS kommentar: Det finns andra källor än den som hänvisas till i Färdplanen som visar att utbyggnaden av 5G-näten i Sverige gått snabbt sedan utbyggnaden påbörjades. Exempelvis visar Ookla att Sverige stängt gapet vad avser tillgänglighet till 5G i relation till Norge och Finland – även om starten var långsam.¹ I oktober 2024 hade nästan 98 procent av alla hushåll i Sverige 5G-täckning enligt PTS mobil- och bredbandskartläggning. Detta är en ökning från 90 procent 2023 och 57 procent 2022.

AI-kommissionen nämner även att globalt används 3,5 GHz-bandet som huvudsaklig bärare av 5G-tekniken, vilket ger möjlighet att överföra stora mängder data. Det är bara i större städer det används i Sverige.

PTS kommentar: Utbyggnaden i 3,5 GHz bandet har i dag även nått mindre städer och tätorter i Sverige. Vidare finns det även i turistområden med tidvis högt kapacitetsbehov.

AI-kommissionen anger att exakt vad som förklarar den låga utbyggnaden går inte att fastställa men en förklaring som ofta lyfts är låg lönsamhet som påverkar investeringsviljan negativt. Ett tecken på operatörernas låga lönsamhet är att den generellt ligger under kostnaden för kapital. Lönsamhet menar AI-kommissionen påverkas av att den svenska operatörsmarknaden är fragmentiserad, med många olika aktörer och hög konkurrens. Det är inte specifikt för Sverige utan har att göra med EU:s konkurrensregler som inte medgett förvärv. Behovet av att reformera den europeiska telekommarknaden lyfts i både Letta- och Draghi-rapporterna. Draghi

¹ [The Envy of Europe: Nordics Lead in 5G Availability and Network Sunsets | Ookla®](#)

lyfter både behovet av konsolidering och att lätta på konkurrensregler liksom åtgärder kopplade till frekvenslicenser och spektrumtilldelning.

PTS kommentar: Lönsamhet kan mätas på olika sätt. Ett sätt är avkastning på investerat kapital (ROIC). Den har minskat över tid, vilket kan vara problematiskt om bolagen inte anser sig få tillräckligt hög avkastning för att motivera investeringar. Dock visar PTS rapport *Telecommunication operators and the yield on investments* att vanliga mått som ROIC och ROCE inte skiljer sig nämnvärt mellan listade bolag i Sverige, Nordamerika, resten av Europa, och resten av världen även om det generellt sett varit en minskning sedan 2008.² Vidare råder inte heller konsensus huruvida den viktade genomsnittliga kapitalkostnaden (WACC) är högre än avkastningen.

Kommentarer på respektive förslag inom området telekom

Att Sverige ligger efter inom utbyggnad av 5G så som beskrivs av AI-kommissionen håller PTS inte med om, enligt PTS kommentarer ovan. Med det sagt innebär det inte att Sverige inte ska verka för att vara ett föregångsland på området.

PTS håller med om att det är positivt att minska kostnaden för höghastighetsnät inom elektronisk kommunikation. Dock bör kostnader och nyttor analyseras i jämförelse med varandra i sammanhanget. Det kan vara av speciell vikt i de fall då kostnader för höghastighetsnät kan minskas genom bättre information om befintlig fysisk infrastruktur, så att höghastighetsnät byggs genom tillträde till befintlig infrastruktur istället för att bygga ny fysisk infrastruktur. I dessa fall kan undantag för att lämna information om befintlig fysisk infrastruktur vara berättigat i vissa undantagsfall om kostnaderna för att lämna information överstiger nyttan för samhället av det höghastighetsnät som skulle kunna realiseras med hjälp av informationen. Annars kan kravet på att lämna information vara oproportionerligt.

PTS visar i samma rapport³ att avkastning på investerat kapital och avkastning på sysselsatt kapital inte är lägre för listade svenska operatörer i jämförelse med t.ex. de i Nordamerika. Vidare är även investeringar i förhållande till försäljning för dessa bolag i genomsnitt högre i Sverige jämfört med både Nordamerika och resten av Europa. PTS vill invända emot att konsolideringar inom telekomsektorn skulle driva på ökade investeringar. Med det sagt menar inte PTS att det är oviktigt att utreda hur ökade investeringar i telekom på EU-nivå kan komma till stånd.

Området Data

PTS delar AI-kommissionens syn att tillgång till data av bra kvalitet är en förutsättning för utvecklingen av AI. PTS delar även synen på att det är viktigt att driva på för att

² [Operatörers avkastning på kapital är likartad i olika delar av världen | PTS](#)

³ [Ibid](#)

mer data ska göras tillgänglig. PTS saknar dock en mer utförlig beskrivning av det arbete som redan pågår i EU kopplat till den europeiska datastrategin. Utan en fullständig bild av arbetet på nationell och europeisk nivå bedömer PTS att det är svårt att föreslå träffsäkra åtgärder.

Förslaget Sektorspecifika standarder för datahantering

PTS saknar en beskrivning av hur AI-kommissionens förslag förhåller sig till det arbete som redan pågår kring standardisering och interoperabilitet på EU-nivå respektive på nationell nivå. PTS saknar även en analys av hur förslaget förhåller sig till förslaget i SOU 2023:96 "En reform för datadelning" att Digg ska ta fram nationella interoperabilitetslösningar. Utan en analys av detta anser PTS att det är svårt att bedöma om det finns behov av ytterligare uppdrag. Om ett uppdrag ges till en eller flera myndigheter är det viktigt att det europeiska standardiseringsarbetet beaktas i arbetet.

Förslaget Avgiftsmodell för tillgång till offentliga data

Det är oklart för PTS om det endast är SCB:s avgifter som avses eller om förslaget är tänkt att gälla tillgängliggörande av data från alla offentliga myndigheter. Det saknas en analys av hur förslaget förhåller sig till befintliga regelverk som är relevanta för avgiftsfrågan såsom avgiftsförordningen (1992:191) och vissa bestämmelser i lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data. PTS bedömer att det för att uppnå det angivna syftet kan krävas mer än en ändrad avgiftsmodell eftersom principen om full kostnadstäckning enligt avgiftsförordningen gäller så länge regeringen inte föreskrivit något annat. PTS är även av uppfattningen att frågan om avgifter för data från offentliga myndigheter bör hanteras sammanhållet och i slutändan är en fråga om hur myndigheters arbete ska finansieras och därför en fråga för regeringen.

Området Säkerhet

Förslaget Etablering av ett svenskt institut för AI-säkerhet

Säkerhetskraven i AI-förordningen kommer att gälla för verksamhetsutövare inom AI. PTS bedömer därför att resultatet från den pågående utredningen av AI-förordningen bör inväntas innan ett beslut om ett nyetablerat institut fattas. Det är i nuläget inte fastställt hur ansvaret kring AI-förordningen kommer att fördelas eller exakt vilka uppdrag som kommer att fördelas utifrån förslagen som utredningen lämnar. Detta borde vara klarlagt innan resurser allokeras för nya institut.

I en fortsatt beredning av ärendet bör, enligt PTS, höjd tas för centrala utgångspunkter i AI-förordningen såsom:

- tillförlitlighet,
- fastställda grundläggande rättigheter såsom Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,
- demokratin och rättsstatens principer,
- skydd mot skadliga effekter av AI-system.⁴

Området Kompetens

PTS delar AI-kommissionens bild att AI påverkar samhället horisontellt och att utvecklingen ställer krav på bred samverkan. PTS instämmer även i AI-kommissionens uppfattning att det är viktigt att Sverige har en hög lägsta nivå vad gäller AI-kompetens och välkomnar förslagen som rör "Kompetenslyft för alla" genom breda folkbildningsinsatser. I en nyligen publicerad rapport⁵ där PTS, på uppdrag av regeringen utredde vilka förutsättningar som krävs för att öka den digitala inkluderingen i Sverige, konstaterade PTS att den snabba digitala omställningen ökar än mer betydelsen av att medborgare har den digitala kompetens som behövs för att kunna ta del av digital samhällsservice samt innehar förmågan att vilja och kunna nyttja digitala tjänster, däribland AI-verktyg.

PTS menar att det finns lärdomar och synergier att dra från det pågående arbetet för att öka den digitala inkluderingen och ökad AI-kompetens. PTS anser att förmågan att verka digitalt utgör en grundförutsättning för att individer ska kunna ta steget för att lära sig att använda AI-verktyg. PTS bedömer att satsningar som sker för att öka AI-kompetensen i Sverige bör kombineras med andra åtgärder för att öka den digitala inkluderingen. Detta för att undvika att personer som redan idag står utanför det digitala samhället halkar ännu längre efter och får det ännu svårare att tillgodogöra sig kunskap om AI.

I sammanhanget är det också viktigt att inte enbart stärka individens kompetens, utan att även säkerställa att tjänster som använder AI utformas så att de är tillgängliga och begripliga för alla användare. Det är väsentligt att individer både kan använda dessa tjänster och förstår när och hur AI används, för att kunna fatta informerade beslut.

För att realisera AI-kommissionens förslag om breda folkbildningsinsatser krävs bred samverkan och tydliga uppföljningsbara mål. PTS har stor erfarenhet – från olika sammanhang – att samverka med aktörer från olika sektorer. PTS fick även i 2025 års regleringsbrev i uppdrag av regeringen att "...verka för en ökad digital inkludering och en ökad användning av digitala tjänster. Myndigheten ska i dialog med berörda offentliga och andra aktörer, främja, stödja och följa arbetet med att uppnå en sådan

⁴ Europaparlaments och rådets förordning (EU) 2024/1689 (förordning om artificiell intelligens), Artikel 1

⁵ PTS, Insatser för ökad digital inkludering och användning av digitala tjänster (2024), PTS-ER-2024:32

utveckling". PTS bedömer att detta uppdrag har tydliga synergier med AI-kommissionens förslag om att öka AI-kompetensen i Sverige.

Därtill är den nationella samverkansplattformen Digitalidag sedan januari 2024 en del av PTS, vilket också lyfts i AI-kommissionens rapport. Digitalidag syftar till att inspirera alla människor till att vilja och kunna vara digitalt delaktiga i samhället. Genom att bygga på befintliga strukturer är visionen att möta människor på platser där de känner sig trygga och genom aktörer som är relevanta för målgruppen. Plattformen inkluderar 387 aktörer som är verksamma runt om i Sverige och i olika sektorer. Tillsammans arbetar plattformen för att öka den digitala inkluderingen och motverka att nya kunskapsgap skapas, exempelvis inom AI. I samband med Digitalidag 2024 engagerade Digitalidag-nätverket 978 511 människor att gå någon form av utbildningsinsats för att stärka sin digitala kompetens. PTS konstaterar att Digitalidag är ett verktyg som med fördel kan aktiveras för att mobilisera breda folkbildningsinsatser inom AI.

PTS anser att kombinationen av nämnt uppdrag, Digitalidag och PTS breda samverkanserfarenhet gör PTS till en lämplig myndighet att utses med särskilt samordnings- och främjandeansvar för kompetenshöjande insatser avseende AI riktade till individen.

Förslaget Mer AI-kunskap i folkbildningen

PTS välkomnar AI-kommissionens förslag att tillföra medel för folkbildningsinsatser inom AI till folkhögskolorna, Mediemyndigheten, PTS och studieförbunden och ser förslaget som en viktig tillitsskapande insats. Med mer medel kan insatser avsedda för att öka kompetens inom specifikt AI integreras i befintliga strukturer samt utgå ifrån den folkbildningstradition som tjänat Sverige väl historiskt. För att skapa största möjliga samhällsnytta anser PTS att det är viktigt att medlen fördelas med en tydlig ansvarsfördelning och tydliga och uppföljningsbara målsättningar. PTS betonar även att insatserna kräver samordning och koordinering.

Givet PTS uppdrag, att arbeta för att öka den digitala inkluderingen och användningen av digitala tjänster, föreslår PTS att myndighetens uppdrag utökas med att även inkludera främjande av folkbildningsinsatser inom AI och tillförs del av de medel som AI-kommissionen föreslår för ändamålet.

PTS ser även att samverkansplattformen Digitalidag är ett lämpligt verktyg att aktivera för att lyfta fram de insatser som redan görs, samt inspirera fler aktörer runt om i landet till att vilja engagera sig i frågan och gemensamt verka för ökad AI-kompetens i Sverige.

Förslaget Folkbiblioteken ska lära ut mer om AI

PTS ställer sig positiva till förslaget att folkbiblioteken ska ges medel för att stärka deras uppdrag att främja användning av informationsteknik för kunskapsinhämtning och lärande, samt skapa förutsättningar för allmänheten att kostnadsfritt få möjlighet att prova på och använda AI-verktyg.

PTS konstaterade i rapporten *Insatser för ökad digital inkludering och användning av digitala tjänster* att Folkbiblioteken dagligen gör viktiga insatser för att hjälpa medborgare att verka i det digitala samhället.⁶ PTS lyfte dock att folkbiblioteken är i behov av tydligare styrning och avsatta resurser för att kunna arbeta med stöd till medborgare avseende användning av digitala tjänster. Ett av PTS förslag till regeringen var därför att det bör tillsättas en utredning om hur olika fysiska platser för stöd kan skapas och användas för en ökad digital kompetens, användning och inkludering. PTS lyfte att utredningen även bör syfta till att tydliggöra berörda offentliga aktörers ansvar för att tillhandahålla stödinsatser, hur ansvaret ska fördelas mellan dessa aktörer och i vilken omfattning fysiska platser för stöd ska finnas tillgängliga. Behovet av denna utredning anser PTS blir än mer betydelsefullt givet ovanstående förslag.

Förslaget Utred gratis tillgång till vissa AI-tjänster

För att nå en hög lägsta nivå vad gäller AI-kompetens är det viktigt att förutsättningar skapas för att tillgängliggöra tekniken brett, så att det inte blir en kostnadsmissig fråga som riskerar utgöra hinder för redan utsatta grupper. PTS ser därför positivt på förslaget att skapa kostnadsfria möjligheter för medborgare att testa på AI-tjänster. PTS noterar även att åtgärder, i linje med AI-kommissionens förslag, vidtas av privata aktörer.⁷

Satsningen bör dock inte ske som en ensam åtgärd utan i kombination med övriga förslag som AI-kommissionen föreslår om folkbildningsinsatser samt praktisk vägledning på lokala mötesplatser likt folkbibliotek och via studieförbund. För att möjliggöra att så många som möjligt ska kunna ta del av och använda AI-tjänsterna bedömer PTS att det även krävs satsningar, med tillhörande medel, som främjar en ökad grundläggande digital kompetens bland medborgare. Detta för att så många som möjligt sedan ska kunna ta steget vidare för att kunna testa på och använda de kostnadsfria AI-tjänsterna.

PTS instämmer i AI-kommissionens förslag att snabbutreda vilka AI-tjänster som skulle vara aktuella samt övriga förutsättningar såsom kostnader och tid. För att

⁶ PTS, *Insatser för ökad digital inkludering och användning av digitala tjänster* (2024), PTS-ER-2024:32

⁷ Dagens industri, "Miljontals svenskar får gratis AI – miljardärerna bidrar", di.se, publicerad 7 maj 2025, <https://www.di.se/digital/miljontals-svenskar-far-gratis-ai-miljardarerna-bidrar/>, läst 8 maj 2025.

satsningen ska bli framgångsrik behöver trösklarna för att testa tjänsterna vara låga. Utöver vikten av att medel tillsätts för ökad grundläggande digital kompetens bland medborgare anser PTS att utredningen även bör se över vilka andra eventuella faktorer som skulle kunna utgöra hinder för medborgare att vilja och kunna testa tjänsterna. Utöver satsningar för ökad generell digital kompetens, kan det även exempelvis röra sig om krav på upprättande av konton för att använda tjänsterna. PTS understryker också att om staten ska finansiera kostnadsfria tjänster för medborgare är det viktigt att dessa förhåller sig till de lagar som råder för statliga myndigheter vad gäller digital tillgänglighet och användarbarhet, inbegripet AI-förordningens tillgänglighetskrav.

För att öka möjligheterna för människor att testa tjänsterna är det viktigt att det finns fysiska mötesplatser dit medborgare kan komma och över tid lära sig tjänsterna. Detta är särskilt viktigt för personer och grupper som saknar eller har en låg digital vana, samt för dem som inte har tillgång till nödvändig teknisk utrustning, såsom dator eller surfplatta. PTS ställer sig positiva till AI-kommissionens förslag om detta kan ske i befintliga lokala mötesplatser såsom Folkbibliotek och Statens servicecenter.

Avslutningsvis anser PTS att den föreslagna snabbutredningen även bör syfta till att utreda hur medborgare ska ges åtkomst till de utvalda tjänsterna. AI-kommissionen nämner att det skulle kunna ske i AI-hubben. Oaktat var det skulle ske konstaterar PTS, utifrån lärdomar från arbetet med att öka den digitala inkluderingen, att en sådan här satsning behöver ske samlat och koordinerat, dvs. ej fragmentiserat eller uppdelat på flera olika platser. Tydliga uppföljningsbara målsättningar i form av användningsgrad av tjänsterna bör även tydligt formuleras för att säkerställa att offentliga medel nyttjas effektivt.

Området Innovation

Förslaget Regulatorisk sandlåda för företag

PTS ställer sig positiva till AI-kommissionens förslag att utveckla och expandera IMY:s regulatoriska sandlåda för privata företag. Vi delar dock inte uppfattningen att den ska vara tillgänglig genom den samlade ingång som AI-verkstaden föreslås utgöra. PTS uppfattning är att AI-verkstaden ska vara en kärninfrastruktur för offentlig sektor. Om IMY:s regulatoriska sandlåda ska adressera AI bör den inordnas i den struktur som föreslås av AI-utredningen, snarare än vara en del av en kärninfrastruktur för offentlig sektor.

Förslaget Rådgivning och regulatorisk sandlåda enligt AI-förordningens krav

PTS ser behov av att inrätta ytterligare regulatoriska sandlådor utöver IMY:s befintliga som nämnts i förslaget Regulatorisk sandlåda för företag. Dessa ytterligare sandlådor ska primärt fokusera på AI-förordningens bestämmelser. AI-utredningens förslag till struktur och ansvarsfördelning bör ligga till grund för den fortsatta beredningen.

Området Offentlig sektor*Förslaget AI-verkstad för offentlig sektor med AI-insatsstyrka och anslutningsstöd*

PTS är positiva till förslaget om en AI-verkstad för offentlig sektor. PTS uppfattning är dock att den ska avgränsas till just offentlig sektor. Förslag som regulatoriska sandlådor för privat sektor, AI-hubb, folkbildning, etc., ska inte inordnas under AI-verkstaden. Under förslaget *AI-verkstaden som en väg in* redogör PTS för myndighetens argument avseende fokus för AI-verkstaden.

Vidare noterar PTS att det i anslutning till avsnittet om en AI-verkstad finns en faktaruta om Ena – Sveriges digitala infrastruktur. AI-kommissionen poängterar att denna infrastruktur inte är en gemensam infrastruktur för utveckling av AI-drivna tjänster i offentlig förvaltning, utan att detta saknas. PTS saknar en analys om varför inte AI-verkstaden skulle kunna ingå som en del i Ena, i stället för att delar inom Ena ska bidra till en kärninfrastruktur. I uppdraget till Försäkringskassan och Skatteverket att utreda förutsättningarna för en AI-verkstad, som regeringen aviserade i vårandringsbudgeten 2025, bör relationen till infrastrukturen Ena belysas.

Förslaget Diggs vägledning kring användningen av AI

PTS välkomnar förslaget att Digg ska ges i uppdrag att erbjuda vägledning kring användning av AI i offentlig sektor. PTS anser dock att stödet inte enbart bör ges inom ramen för AI-verkstaden, utan även i andra sammanhang och former.

För den fortsatta beredningen vill PTS betona att vikten av att utveckla vägledningar för AI-system relaterade till annan relevant lagstiftning. AI-kommissionen har tidigare berört kopplingen mellan AI och GDPR. En annat exempel, där PTS kan bidra, är i kopplingen mellan Tillgänglighetsdirektivet och AI-förordningen. PTS föreslår under kommentaren till AI-kommissionens förslag *AI-verkstaden som en väg in* en bredare ansats till vägledningar avseende användningen av AI.

De vägledande riktlinjer för att främja användningen av generativ AI inom offentlig förvaltning som IMY och Digg tog fram tidigare i år utgör en god sammanfattning av de krav som åligger en myndighet vid användande av AI, och ger även ett metodstöd för införande. Tolkningen av vilka risker som behöver lyftas, vad som är tillräcklig hantering av dessa, när allmän handling uppstår och så vidare ligger dock i slutändan

på respektive myndighet. Här finns en stor risk för både ineffektivitet när varje myndighet ska göra sin egen tolkning, och för olika bedömningar mellan myndigheter. Det finns därför ett fortsatt behov både av samordning mellan myndigheter och av att några myndigheter går före med riskanalyser mm som övriga myndigheter kan ta inspiration av.

När det gäller generella AI-verktyg såsom Sana, ChatGPT och Copilot, som har stor effektiviseringspotential för alla myndigheter, är behovet av ett mer samordnat förhållningssätt än mer påtagligt. Dessa tjänster integreras nu i hög takt med andra lösningar, såsom Microsoft Copilot gentemot applikationerna i M365. Många myndigheter lägger därför för närvarande mycket resurser på att, var för sig, utreda leverantörens IT-säkerhet, avtalsutformning och tolkningar av när allmän handling uppstår, vilka särskilda krav som bör gälla för sekretess och hur lämplighetskriteriet i OSL ska tolkas osv.

På kort sikt finns behov av ökad samverkan mellan myndigheter i dessa frågor (även om en sådan samverkan inte formellt hanterar osäkerheter kring hur lagrum kommer att tolkas av de instanser som har att pröva frågorna slutligt). På sikt bör ramarna för myndigheters hantering av dess samlade informationsmängder i digitala miljöer tydliggöras ytterligare i relevanta förordningar, t.ex. när det gäller förutsättningarna för exponering mot tredje lands jurisdiktion och möjligheten att samarbeta i digitala forum.

AI-kommissionens förslag om Diggs vägledning kring användningen av AI bör där relatera till förslaget *Förtydliga krav för offentliga aktörers användning av molntjänster*, då användning av AI och användning av molntjänster i vissa fall är sammanflätade.

Förslaget AI-verkstaden som en väg in

PTS delar AI-kommissionens uppfattning att det finns en stor efterfrågan på samlad information om frågor som rör användningen av AI. En tydlig portal kan vara ett sätt att skapa en väg in. Vi stödjer därför förslaget att detta bör utredas vidare.

PTS utgångspunkt är dock att AI-verkstaden ska avgränsas till en kärninfrastruktur för AI för offentlig sektor. En AI-verkstad för offentlig sektor är en omfattande och viktig uppgift för att accelerera användningen av AI inom sektorn. Folkbildning, vägledning och innovationsstöd till privat sektor vad avser AI-förordningens krav är även de omfattande och centrala åtgärder för ökad tillit till och användning av AI. De skiljer sig dock väsentligt från etablering och upprätthållande av "en kärninfrastruktur för AI i offentlig sektor", som AI-verkstaden beskrivs i 1.4.4 *AI-verkstad för offentlig sektor*. Folkbildning och åtgärder mot privat sektor avseende AI kan dessutom ha synergier med andra, närliggande uppdrag och uppgifter.

Vi stödjer därför inte AI-kommissionens resonemang och förslag att denna portal eller ”en väg in” ska vara via AI-verkstaden och därmed inte heller förslaget att portalen ska utredas i samband med etableringen av AI-verkstaden. Vi stödjer inte heller förslaget att AI-hubben ska ha sin hemvist i AI-verkstaden.

PTS föreslår i stället att ett separat uppdrag ges till ett antal relevanta myndigheter, däribland PTS, att utreda portalfrågan, där också utredningen om AI-förordningens kommande förslag till struktur ska tas i beaktande. Denna portalutredning bör då även ta i beaktande hur annan AI och digitaliseringsrelaterad information och vägledning, till exempel om säkerhet på nätet, medie- och informationskunskap, kan samlas.

Förslaget Etiska riktlinjer inom myndigheternas ansvarsområde

PTS välkomnar AI-system som utvecklar, effektiviserar och förbättrar den offentliga sektorn. Möjligheterna är flera såsom AI-kommissionen påpekar. Men samtidigt vill PTS poängtera att tillämpningen av AI-system i offentlig sektor behöver vila på demokratins och rättsstatens principer genom bland annat efterlevnad av AI-förordningen i alla led. Det räcker inte med att som AI-kommissionens föreslår att: ”Regeringen bör därför överväga att ge myndigheter i uppdrag att ta fram etiska riktlinjer inom sina ansvarsområden om behov skulle uppstå”.

AI-förordningen manar till särskild vaksamhet gällande AI system i samband med myndighetsutövning samt vid tillgång till tjänster för att människor fullt ut ska kunna delta i samhället eller förbättra sin levnadsstandard. Här avser AI-förordningen ”hälso- och sjukvårdstjänster, sociala trygghetsförmåner, sociala tjänster som tillhandahåller skydd i fall som moderskap, sjukdom, arbetsolyckor, vårdbehov eller ålderdom och arbetslöshet samt socialbidrag och bostadsbidrag”.⁸(skäl 58 ingressen till AI-förordningen)

AI-förordningen understryker samtidigt att den inte är menad att ”hämma utvecklingen och användningen av innovativa metoder inom offentlig förvaltning, som kan gagnas av en bredare användning av säkra AI-system som uppfyller kraven, förutsatt att dessa system inte medför hög risk för juridiska och fysiska personer”.

Etiska riktlinjer inom myndigheternas ansvarsområden bör vila på unionens etiska riktlinjer för tillförlitlig AI och tolkningen av dessa riktlinjer enligt EU:s AI-byrå.⁹

PTS menar därför att ett uppdrag att ta fram etiska riktlinjer och aktivt främja etisk AI bör ges till en eller flera myndigheter. Detta uppdrag kan utgå från den fördelning av

⁸ Europaparlaments och rådets förordning (EU) 2024/1689 (förordning om artificiell intelligens), skäl 58

⁹ Se även Europaparlamentets [Ram för etiska aspekter av artificiell intelligens, robotteknik och tillhörande teknik](#).

ansvarsuppgifter som den pågående utredningen om AI-förordningen kommer att föreslå.

Området Internationella positioner

När det gäller internationellt policysamarbete anges i färdplanen att det är viktigt att svenska myndigheter fokuserar insatserna där de gör störst nytta, givet begränsade resurser.

PTS noterar att FN nämns som ett forum i det internationella policysamarbetet. I färdplanen nämns dock inte alls Internationella teleunionen (ITU) och hur AI-frågorna bör adresseras där. AI har lyfts i ITU:s arbete med olika pågående initiativ¹⁰ och flera rekommendationer och liknande har utarbetats inom ramen för ITU:s standardiseringsarbete. PTS kan av AI-färdplanens förslag inte dra några slutsatser kring AI-kommissionens syn på hur AI-frågorna bör adresseras ur ett svenskt perspektiv inom ITU-arbetet och hur resurser bör allokeras och prioriteras. Inom 3GPP, som arbetar med global standardisering av mobilsystem, finns pågående AI-relaterade aktiviteter¹¹. Även inom det europeiska standardiseringsorganet ETSI finns pågående telekomrelaterade AI-initiativ¹².

Förslaget Fler svenskar i AI-byrån

PTS instämmer i utredningens syn på att ökad svensk representation i EU:s institutioner och organ förbättrar möjligheterna att påverka, inte bara vad avser frågor om AI. Mot den bakgrunden ser PTS positivt på förslaget om att bekosta nationella experter centralt för att öka förekomsten av svenskar i Bryssel, men det bör inte begränsas till AI-byrån.

Förslaget Mer proaktivt agerande i EU

PTS instämmer i utredningens syn på att det är av vikt att vara proaktiv i förhandlingsarbetet inom EU.

PTS vill dock även lyfta att möjligheterna att påverka även finns i genomförandet av antagen lagstiftning, t ex genom aktivt deltagande i genomförandekommittéer eller i de grupper som tillsätts under AI-styrelsen. Detta gäller inte bara på AI-området. PTS vill därför lyfta vikten av resurser för att Regeringskansliet och berörda myndigheter ska kunna delta i det arbetet.

¹⁰ <https://www.itu.int/en/action/ai/Pages/default.aspx>.

¹¹ [Overview of AI/ML related Work in 3GPP](#).

¹² [ETSI - ETSI AI Conference - How Standardization is Shaping the Future of AI](#).

Detta yttrande har beslutats av divisionschef Björn Blondell. I ärendets slutliga handläggning har även rådgivare Jan Bergdahl (föredragande), projektledare Lina Cronquist och senior ekonom Pontus Mattsson deltagit.